

Skärmtid för barn av förskoleåldern

Rapport om källkritik

*Författare: Rebecca Emmott
Termin: HT19
Ämne: Digitala verktyg i förskolan
Kurskod: 1ME112
Uppgift: 1F källkritik*

Innehållsförteckning

1	Inledning	3
2	Syfte/ problemställning	3
3	Mina källor	3
4	Avslutning/ sammanfattning	5

Referenser

1 Inledning

I förskolans nya läroplan (Skolverket 2018b) står det att barnen i förskolan ska ges förutsättningar för att utveckla adekvat digital kompetens. Barnen i förskolan såsom upp till gymnasieskolan ska förhålla sig kritiskt och ansvarsfullt till medier och information (Skolverket, 2019b). Skolverket (2019a) skriver att förskolepersonal tycker att behovet av kompetensutveckling inom källkritik har minskat. Det är viktigt att pedagogerna ha förmågan att systematiskt granskar källor och bedömer deras trovärdighet när man söka efter och läsa forskning och rön för att säkra kvaliteten.

2 Syfte/ problemställning

Enligt Skolverket (2018a) så gick hösten 2017 närmare 77 procent av barn i åldrarna 1–3 i förskolan. Det är en statistik från en källa som kan döms som trovärdig; Skolverket. Syftet med den här rapport var från början att titta närmare på olika källor som kartlägga olika rekommendationer om skärmtid för barnen i förskoleåldern. När jag började titta närmare på statistiken om hur mycket skärmtid barnen ha idag i Sverige tyckte jag att det var intressant och lämpligt att fördjupa mig i trovärdigheterna av de olika källorna. Rapporten tittar närmare på och jämför de olika källornas rekommendationer angående skärmtid, samt ifrågasätter om de är pålitliga.

3 Mina källor

Statens medieråd (2019) skriver att 66,5% av barn i åldrarna 0–4 har tillgång till en surfplatta hemma och att 43% av dem en normal dag använder sig av internetet i mer än en timme. Det är en så kallad äkta, primärkälla som är väldigt ny och aktuell (februari-mars 2019), som ger en överblick om hur och när småbarn använda sig av olika digitala medier i de svenska hemmen. Det finns även liknande forskning gjort av Internetstiftelsen om barn i förskoleålderns internetanvändning (Internetstiftelsen, 2019), men den omfattar ett mycket mindre urval och gjordes av en affärsdrivande organisation.

Det statistiska underlaget i rapporten Småungar och media (Statens medieråd, 2019) togs fram av myndigheten Statistiska centralbyrån (SCB) som har i uppdrag att producera officiell oberoende objektiv statistik för myndigheter och i det här fallet av den svenska regeringen. SCB (2019) skriver att statistiken som de samlar och bearbetar är av hög kvalitet och validitet. Undersökningen är enligt medierådet (2019) Sveriges största inom området och tendenskriteriet är opartisk neutralt. Statens medierådet (2019) skriver i rapporten hur viktigt det är att vara källkritisk och de ”baserar övertygelser och beslut på evidensbaserad, validerad kunskap” (medieråd, 2019).

Rapporten småungar och media (Statens medieråd, 2019) är en redovisning av resultateten från en undersökning som genomförs vartannat år. De använder sig utav

slumpmässigt urval och skickar ut två olika underlag till samma mängd deltagare, (2000 av barnen i åldrar 1–4 och 1999 av barnen i åldrar 5–8 år). Statens medieråd (2019) skriver att svarsfrekvensen är ganska lågt med ett snitt på 31,5%. Ett stort bortfall kan ha en påverkan på resultatet och trovärdigheten. Rapporten jämför de olika årens svar för att dokumentera skillnader. Det kan dock förekomma avvikelser i resultaten eftersom de har haft olika fördelade åldersgrupper där de överlappade över åren (2–5 år och 5–9 år). Eftersom de tre nuvarande ålderskategorierna använder sig av sträcker sig över flera år är det viktigt att medelåldern är statistiskt jämnfördelat av varje åldersband.

Beroende på var forskning kommer ifrån och hur gammal den är, visar det sig att innebörden av ordet ”skärmtid” kan ändras. Det kan betyda tiden framför en TV, video, dator, dataspel men det har blivit vanligare att det syftar på skärmtid framför en surf-/lärplatta eller mobiltelefon. Det är viktigt att läsaren tolkar texten på rätt sätt.

I april 2019, publicerade World Health Organisation (WHO, 2019) riktlinjer för fysisk aktivitet, stillasittande beteende (inkluderande skärmtid) samt sömn för barn under 5 år. Folkhälsomyndigheten (2019) skriver att WHO är ”FN:s fackorgan för hälsofrågor. Enligt WHO:s konstitution är målet att alla människor ska uppnå högsta möjliga hälsa, där hälsa definieras som ett tillstånd av fullständigt fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande”. Det är en äkta primär källa som är ”peer reviewed” för att upprätthålla vetenskaplig standard och objektivitet. Det är en väldigt ny publikation som publicerades i april 2019 och majoritet av forskningen som den baseras på är skriven under de senaste tre åren, så den skulle kunna ses som väldigt aktuell.

Riktlinjerna är väldigt rättfram och innebär att barn till och med ett år inte bör ha någon skärmtid alls medan barn i åldrarna två till fyra år inte bör ha mer än en timmes skärmtid per dag (WHO, 2019). Den här publikationen har fått uppmärksamhet gällande digitalisering i förskolan och har påverkat vårdnadshavares och pedagogers syn på digitalisering i förskolan där de har börjat ifrågasätta om barnen i förskolan bör ha någon skärmtid alls. Statens medieråd (2019) skriver att 66,5% av barn i åldrarna 0–4 har tillgång till en surfplatta hemma och att 43% av barnen en vanlig dag använder sig av internetet mer än en. Denna tid inkluderar inte heller tiden som barnen möter olika digitala verktyg i förskolan. Skolverket (2016) skriver utifrån sin rapport om användningen av IT i förskolan att ”närmare två tredjedelar av förskolepersonalen upplever att barnen skulle vilja använda dator eller surfplatta mycket mer eller mer i förskolan” (s. 38).

SVD (2019) skrev en partisk tidningsartikel ganska omgående efter att WHO:s rapport publicerades. Artikeln utgår ifrån WHO:s riktlinjer för barn under fem år och är väldigt vinklad då den enbart tar upp de negativa konsekvenserna som skärmtid har på barnen psykiska och fysiska ohälsa. Artikeln använder sig enbart av forskning och rön ifrån WHO och tar även upp saker som inte finns med i WHO:s rapport. Den påstår till exempel att ”följer man dessa riktlinjer minskar risken för att barnen på sikt ska drabbas av livshotande sjukdomar, enligt WHO. Framförallt hotar fetma, diabetes och högt blodtryck när barnen är vuxna. Det är åkommor som kan leda till för tidig död i hjärtsjukdomar eller cancer” (SVD, 2019, s. 1).

SVD (2019) är en oberoende tidning av tabloidformat. Författaren använde sig av två olika första och, andrahandskällor. En var en intervju som handlade om möjligheten till liknande riktlinjer i Sverige. Den var genomförd med socialförsäkringsminister Annika Strandhäll förra året innan WHO riktlinjerna hade publicerats. Författaren citerar Fiona Bull men skrev förmodligen fel den andra gången artikeln refererar till henne (Fiona Bell) hon presenteras då även som en läkare istället för filosofie doktor. Det tyder inte på att referenserna som författaren använder sig av är förfalskade men det gör artikeln mindre trovärdig och mindre användbar som en källa att lita på.

Tabloidtidningar är kända för att vara partiska och syftet med den här artikel skulle kunna vara att skapa sensation kring att skärmar och skärmtid är någonting som vi ska skydda de yngre barnen ifrån. Den visar upp en polariserad bild och tar inte hänsyn till någon forskning som visar att det finns något gynnsamt med användningen av lärplattor i till exempel förskolan. Den är vinklad för att fånga läsarens uppmärksamhet med sin titel och vill att den spreds vidare.

Eftersom SVD artikeln refererar till undersökningsresultatet ifrån WHO (2019) kan man lätt tro att det är en bra källa. SVD (2019) skriver att riktlinjerna baseras på ”omfattande studier” ifrån flera olika länder, men i rapporten skriver WHO själva att deras starka rekommendationer är baserade på tidigare forskning som grundar sig på ”bevis av mycket låg kvalitet”. SVD (2019) poängterar att det tyvärr inte finns några riktlinjer i Sverige men ska man basera Svenska riktlinjer på så restriktiva rekommendationer av användningen av digitala verktyg trots forskningen de bygger på är av mycket låg kvalitet?

4 Avslutning/ sammanfattning

SVDs artikel (2019) ger ett väldigt ensidigt perspektiv av skärmtidsrekommendationer. De drar själva slutsatser från WHO:s resultat som WHO själva inte drar från sin rapport.

Forskningen ifrån Statens medieråd gav mig insikten om hur mycket små barn använder sig av digitala verktyg i hemmet och det skulle vara intressant att hitta flera källor och statistik kring det. Hur mycket använder barnen digitala verktyg i förskolan?

De riktlinjer som WHO har skrivit har haft en påverkan på min arbetsplats då jag jobbar som förskolelärare, och den har bidragit till att vårdnadshavare har blivit skeptiska till användningen av digitala verktyg i förskolan. Då WHO själva i sin rapport skriver att råden är baserade på forskning av låg kvalitet har jag börjat tvivla på deras trovärdighet som källa. Det finns liknande forskning ifrån American Academy and Pediatrics (2016) rekommenderar max en timmes skärmtid för barn två år och uppåt. Det skulle vara intressant att ta reda på om deras andrahandskällor är mer trovärdiga än de som WHO (2019) använde sig av. I vilket fall behövs det betydligt mer forskning av hög kvalitet och trovärdighet för att kunna skriva några riktlinjer för vårdnadshavare och förskolan om hur mycket skärmtid barnen bör ha.

Referenser

American Academy and Pediatrics 2016 Journal of Pediatrics (2018). *Conflicting Guidelines on Young Children's Screen Time and Use of Digital Technology Create Policy and Practice Dilemma*. Hämtad från [https://www.jpeds.com/article/S0022-3476\(18\)30912-0/pdf](https://www.jpeds.com/article/S0022-3476(18)30912-0/pdf)

Folkhälsomyndigheten (2019). *WHO och internationell samordning*. Hämtad från <https://www.folkhalsomyndigheten.se/om-folkhalsomyndigheten/internationellt-samarbete/who-samarbete/>

Internetstiftelsen (2019). *Förskola och lågstadiet – internet för nytta och nöje*. Hämtad från <https://svenskarnaochinternet.se/rapporter/barnen-och-internet-2019/de-sma-barnen/>

Skolverket (2016). *It-användning och it-kompetens i skolan*. Hämtad från <https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a65a598/1553964932070/pdf3005.pdf>

Skolverket (2018a). *Deltagande i förskola*. Hämtad från <https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a65d6fb/1553968197013/pdf4023.pdf>

Skolverket (2018b). *Läroplan för förskolan: Lpfö 18*. [Stockholm]: Skolverket.

Skolverket (2019a). *Digital kompetens i förskola, skola och vuxenutbildning SKOLVERKET'S UPPFÖLJNING AV DEN NATIONELLA DIGITALISERINGSSTRATEGIN FÖR SKOLVÄSENDET 2018*. Hämtad från <https://www.skolverket.se/getFile?file=4041>

Skolverket (2019b). *Digital kompetens och digitala verktyg i förskolan*. Hämtad från <https://www.skolverket.se/om-oss/var-verksamhet/skolverkets-prioriterade-omraden/digitalisering/forskolan#h-Ettkritisktforhallningsatt>

Statens medieråd (2019). *Småungar & medier 2019*. Hämtad från <https://statensmedierad.se/download/18.126747f416d00e1ba9469044/1568041712057/Sm%C3%A5ungar%20och%20medier%202019%20tillganglighetsanpassad.pdf>

Statiska central byrån (2019). *Om SCB*. Hämtad ifrån <https://www.scb.se/om-scb/>

Svenska dagbladet (2019). *WHO: 5-åringar ska max ha en timme skärmtid per dag*. Hämtad från <https://www.svd.se/whos-rad-hogst-en-timme-skarmtid-for-barn-under-5-ar>

WHO (2019). *GUIDELINES ON PHYSICAL ACTIVITY, SEDENTARY BEHAVIOUR AND SLEEP FOR CHILDREN UNDER 5 YEARS OF AGE*. Hämtad från <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/311664/9789241550536-eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y>